

NOVE KNJIGE

New books

Kryštufek, B. & F. Janžekovič (1999): Ključ za določanje vretenčarjev Slovenije. DZS, Ljubljana. 544 str. ISBN 86-341-1803-7.

Ob Mali flori Slovenije smo končno dobili tudi Ključ za določanje vretenčarjev Slovenije, ki sta ga s sodelavci pripravila Boris Kryštufek in Franc Janžekovič. Ključ je dragocen prispevek k poznavanju slovenske favne vretenčarjev in bo zagotovo, kot je v uvodu zapisal Boris Kryštufek, "dvignil raven zoološke razgledanosti in s tem pomagal k boljšemu poznavanju in učinkovitejšemu ohranjanju nacionalne diverzitete". Ključ nam poleg drugih kvalitativnih prinaša tudi popoln seznam vretenčarskih vrst Slovenije. Uporabnost ključa je seveda težko opisovati; to bo verjetno pokazala šele večkratna uporaba. Z gotovostjo pa lahko trdim, da je ključ napisan jasno, medtem ko so teksti primerno podprti s črno-belimi risbami, kar natančnost določevanja še izboljša. Ključ je dihnoten in bralec lahko brez težav sledi opisom do zelenega cilja, torej določitve vrste. Risbe so delo različnih avtorjev, med boljše pa gotovo sodijo risbe rib in sesalcev, med katerimi velja še posebej izpostaviti risbe morskih kostnic in hrustančnic (avtorja: Bojan Marčeta in Tihomir Makovec). Dokaj dobre, vendar bolj shematske so tudi risbe dvoživk in plazilcev.

V ključu sem si podrobneje ogledal ptiče. Poglavlja o pticah so napisali Franc Janžekovič, Lovrenc Lipej in Davorin Tome, risbe pa sta prispevala Slavko Polak in Dare Šere. Na splošno je pri pticah tako, da so za njihovo določevanje daleč najbolj uporabni slikovni ključji, kar so v uvodu k poglavju o pticah ugotovili že avtorji. V sodobni ornitologiji je pač tako, da ptice opazujemo in preučujemo v naravi oziroma na terenu, kjer uporaba tekstovnega dihnotnega ključa povsem odpove. Takšen ključ je tako uporaben le pri opazovanju živega ptiča ali muzejskega preparata v roki. Zaradi tega me je presenetila odločitev avtorjev, da so v ključu opisovali le zunanje morfološke značilnosti ptic, ne pa tudi nekaterih bolj podrobnih, kot so kosti, lobanje in peresa, kjer so lahko takšni ključji nadvse uporabni, še zlasti pri različnih taksonomskih, ekoloških in drugih raziskavah. V tem smislu je v pričujoči knjigi izdelan le ključ za sesalce (avtor: Boris Kryštufek). Pohvalna pa je pri pticah odločitev avtorjev, da so na seznam opisanih vrst dodali še nekatere v Sloveniji pričakovane vrste (npr. kravja čaplja *Bubulcus ibis* in južni sokol *Falco*

biarmicus). Lep primer te odločitve je tudi belolična trdorepka *Oxyura jamaicensis*, ki je bila v Sloveniji opazovana le nekaj mesecev po izidu ključa. Po drugi strani pa spet preseneča odločitev, da na seznam niso uvrstili nekaterih vrst (predvsem alohtonih), ki so v Sloveniji že bile opazovane (npr. črni labod *Cygnus atratus*, zlati vrabec *Passer luteus*, rečna astrilda *Estrilda astrild*, rdečepersi kardinal *Pheucticus ludovicianus* idr.), kot tudi ne ene izmed domnevno avtohtonih vrst, verjamem da po pomoti, bradate sove *Strix nebulosa*, ki je bila opazovana še pred izidom ključa (1995). Menim, da pri ključu takega formata alohtonih vrst ne bi smeli izpuščati oziroma jih obravnavati le parcialno. Povsem drugačna je bila odločitev avtorja pri sesalcih, kjer je dosledno upošteval vse v Sloveniji registrirane vrste, tudi alohtone (npr. rakun *Procyon lotor* in domača mačka). Kljub temu pa so avtorji vendarle skušali z izborom vrst čimbolj slediti seznamu opaženih vrst v Sloveniji, saj so obravnavali tudi nekatere pred kratkim opazovane vrste (npr. mali rumenonogi martinček *Tringa flavipes*, dolgorepa govnačka *Stercorarius longicaudus*, blede hudournik *Apus pallidus* idr.). Pri opisih so se avtorji omejili na vrste in le izjemoma tudi na podvrste (npr. pegasta sova *Tyto alba* in vrana *Corvus corone*), kar je škoda, saj so ravno podvrste tista taksonomska kategorija, za katero je lahko tak tip ključa v ornitologiji najbolj uporaben. Opisi v ključu so zapisani jasno, pri določanju pa se bralec vendarle lahko znajde v zagati. Kot primer naj navedem ključ za galebe. Pri razlikovanju srebrnega *Larus argentatus* od rumenonogega galeba *L. cachinnans* in rjavega *L. fuscus* od velikega galeba *L. marinus* avtor kot prvi ločevalni znak navaja barvo nog, ki je sicer pri živih osebkih povsem očitna (opozorim naj še, da barva nog pri soimenski podvrsti rumenonogega galeba *L. c. cachinnans*, ki se v Sloveniji tudi pojavlja, ni rumena, vendar rahlo rožnata do blede rumena). Drugače je pri prepariranih primerkih, s katerimi se bodo uporabniki ključa verjetno največkrat srečevali. Pri teh se med sušenjem barva nog spremeni v rožnato, zato je po tem znaku te vrste med seboj nemogoče ločevati. Na koncu pa naj se na kratko ustavim še pri ornitoloških risbah. Te dobro in korektno podpirajo opise v ključu in s tem veliko prispevajo k večji jasnosti. Žal pa so risbe, razen nekaterih shematskih, ki kažejo na posamezne podrobnosti, tehnično slabo izrisane. Opisane pomanjkljivosti ključa vrednosti le tega v ničemer ne zmanjšujejo. Pričujoči ključ je temeljno in zares "ključno" delo o favni vretenčarjev Slovenije in ima kot tak na knjižni polici vsakega ornitologa, biologa in naravoslovca lahko poseben položaj. Vsekakor velja

vsem avtorjem čestitka za veliko opravljeno delo in za njihov dragoceni prispevek k slovenski zoološki literaturi.

Al Vrezec

NAJAVE IN OBVESTILA

Announcements

Cenjeni kolegi ornitologi in ljubitelji ptic!

Zavod za ornitologijo v Zagrebu pripravlja vrsto publikacij, ki bodo v veliki meri prispevale k poznavanju in zaščiti ptičjega sveta Hrvaške. Žal so mnoga hrvaška območja ornitološko še vedno slabo raziskana. Glede na dejstvo, da so mnogi slovenski ornitologi in ljubitelji ptic pogosto na obisku pri nas in bržkone imajo kak neobjavljen podatek, iskreno upamo, da bomo vsaj nekatere nejasnosti rešili z vašo pomočjo. Zato prosimo vse tiste, ki želite sodelovati s podatki, zbranimi na Hrvaškem, da nam sporočite (po e-pošti, s pismom, po telefonu ali faksu), za katere ptice gre in ali podatki zadevajo njihovo gnezdenje, selitev ali prezimovanje. Potem vam bomo sporočili, za katere izmed teh vrst ali območij bi nam bili ti podatki potrebni. Za vsak podatek, ki ga bomo uporabili, bomo citirali ime avtorja. Upamo, da se boste odzvali v kar največjem številu!

Naš naslov:

Zavod za ornitologiju

Ilirski trg 9

10000 Zagreb, Hrvaška

tel./faks 00385 1 485 13 22

e-mail: zzo@hazu.hr